

Roll No.

Total No. of Pages : 7

Total No. of Questions : 12

पूर्वमध्यमा द्वितीयखण्ड

विषय कोड : 606

नव्यव्याकरणम्

चतुर्थ-प्रश्नपत्रम्

समय : घण्टात्रयम्

पूर्णांक : 100

1. वस्तुनिष्ठ प्रश्नाः समाधेयाः — 5
- (1) लोप संज्ञा सूत्रं किम् ?
- (क) तस्य लोपः
- (ख) अदर्शनं लोपः
- (ग) हलन्त्यम्
- (घ) उच्चैरुदात्तः
- (2) अनुनासिक संज्ञा सूत्रं किम् ?
- (क) समाहारः स्वरितः
- (ख) नीचैरुदात्तः
- (ग) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः
- (घ) इको यणचि

(3) सवर्ण ग्राहकं सूत्रं किम् ?

(क) अणुदित सवर्णस्य चाऽप्रत्ययः

(ख) परःसन्निकर्षः संहिता

(ग) हलोऽनन्तरा संयोगः

(घ) सुप्तिङन्तं पदम्

(4) प्लुत विधायकं सूत्रं लिखत :

(क) दूराद्धूते च

(ख) प्लुत प्रगृह्या अचि नित्यम्

(ग) तोर्लि

(घ) खरि च

(5) जशत्वं विधायकं सूत्रं लिखन्तु :

(क) झलां जशोऽन्ते

(ख) ष्टुना ष्टुः

(ग) स्तोः श्चुना श्चुः

(घ) न परे नः

2. रिक्तस्थानानां पूर्तिं कुर्वन्तु (केचन पंच) -

5

(1) पूर्व परावर

(2) सु औजस् सुप्।

(3) तिप्तस् झि महिङ्।

(4) स्वसा तिस्रः उदाहताः।

(5) अप्तृन्तृच्

- (6) ऋत्विग् ।
 (7) ब्रश्च भ्रस्ज ।
 (8) नत्वा वरदराजः ।

3. सत्यासत्यं वाक्यं चिन्वन्तु (केचन पंच) -

5

- (1) प्रातिपदिक संज्ञा सूत्रं अर्थवदधातुर प्रत्ययः प्रातिपदिकमस्ति ।
 (2) जसः स्थाने शी आदेशो न भवति ।
 (3) डे इत्यस्य स्थाने स्मै आदेशो भवति ।
 (4) तिप्तस्झि इत्यादयः तिङ् विभक्तयो न सन्ति ।
 (5) परोक्षे लिट् लकारो भवति ।
 (6) अनद्यतने लुट् लकारः स्यात् ।
 (7) आशिषि लकारे लिङ् लोटो लकारौ भवतः ।
 (8) भूतार्थे धातोरुङ् लकारो नस्यात् ।

4. सत्यं युग्मं चिन्वन्तु (केचन पंच) -

5

- | | | |
|------------|---|--------------|
| (1) टुनदि | - | प्रेरणे |
| (2) कटे | - | ज्ञीप्सायाम् |
| (3) क्रमु | - | शब्दे |
| (4) शवस् | - | रक्षणे |
| (5) मुपू | - | प्राणने |
| (6) रू | - | पाद विक्षेपे |
| (7) पृच्छि | - | वर्ष वरणयोः |
| (8) क्षिप् | - | समृद्धौ |

5. अति लघूत्तरीय प्रश्नाः समाधेयाः (केचन पंच) — 10

- (1) यङ् प्रत्ययस्योदाहरणं लिखत।
- (2) आत्मनः पुत्रं मिच्छति इत्यस्मिन्थे किं रूपम् ?
- (3) स्नान्ति इत्यस्मिन्थे किं रूपम् ?
- (4) नन्दयतीत्यस्मिन्थे किं रूपम् ?
- (5) कुम्भं करोतीत्यस्मिन्थे किं रूपम् ?
- (6) कर्मणि का विभक्ति भवति ?
- (7) सम्प्रदाने का विभक्ति भवति ?
- (8) अपादाने का विभक्ति भवति ?

6. लघूत्तरीय प्रश्नाः समाधेयाः (केचन पंच) — 10

- (1) 'समासः' कतिधा ?
- (2) तत्पुरुषस्य समासस्य किं लक्षणम् ?
- (3) विग्रहस्य किं लक्षणम् ?
- (4) हरिहरौ इत्यस्मिन् कः समासः ?
- (5) पितरौ इत्यत्र कः समासः ?
- (6) कुपुरुषः इत्यत्र कः समासः ?
- (7) 'घनश्यामः' इत्यस्य समासः करोतु।
- (8) परमराजः इत्यस्य समासः लिखत।

7. निम्नांकितानां सूत्राणामर्थोदाहरणं देयम् - (केचन पंच) - 10

- (1) हलोऽनन्तराः संयोगः।
- (2) सुप्तिङन्त पदम्।
- (3) इको यणचि।
- (4) स्थानेऽन्तरतमः।
- (5) एचोऽयवायावः।
- (6) अदेङ् गुणः।
- (7) आदे गुणः।
- (8) उरण्परः।

8. निम्नांकितानां स्त्रीप्रत्ययानां निर्देशं कुरुत (केचन पंच) - 10

- (1) सूरी
- (2) लावणिकी
- (3) दाक्षी
- (4) पङ्गूः
- (5) ब्राह्मणी
- (6) बैदी
- (7) नारौ
- (8) शूर्पणखा

9. निम्नांकितानां प्रकृति प्रत्ययो निर्देशं कुरुत -

10

- (1) जगन्वान्
- (2) पचमानम्
- (3) हसनम्
- (4) तोत्रम्
- (5) शस्त्रम्
- (6) पत्रम्
- (7) रागः
- (8) उपाधिः

10. निम्न पदेषु समासस्य नाम अर्थं च लिखत -

10

- (1) अक्षशौण्डः
- (2) पंचगवम्
- (3) नीलोत्पलम्
- (4) देवब्राह्मणः
- (5) प्राप्तोदकम्
- (6) चित्रगुः
- (7) हरिहरौ
- (8) शिवकेशवौ

11. निम्न पदानां प्रकृति प्रत्ययो निर्देशं कुरुत -

10

- (1) दाक्षायण
- (2) दाक्षिः
- (3) पौत्रः
- (4) शैवः
- (5) पांचालः
- (6) रागः
- (7) वामदैव्यम्
- (8) ऐन्द्रम्

12. निम्नांकितानां शब्दानां सन्धिविच्छेदं कुरुत (केचन पंच) -

10

- (1) हरिशशेते
- (2) शिवोऽर्च्य
- (3) देहाइह
- (4) अहरहः
- (5) मनोरथः
- (6) यशोदा
- (7) एतन्मुरारिः
- (8) वाग्घरिः

Total No. of Pages : 7

Total No. of Questions : 12

Roll No.

IF

NA

प्रश्नसंख्या लिखिए

000 : 000

प्रश्नसंख्या

प्रश्नसंख्या

001 : 001

000000 : 0000

प्रश्नसंख्या

प्रश्नसंख्या

प्रश्नसंख्या

प्रश्नसंख्या

प्रश्नसंख्या

प्रश्नसंख्या

प्राश्निक कोड क्र. 2/1906

I 1

पृष्ठ क्र. - 1
प्रश्नपत्र/आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम - पूर्वमध्या / उत्तमध्या, खण्ड-प्रश्न / द्वितीय

विषय... नव्य व्याकरण विषय कोड... 606

कुल प्रश्न... माध्यम

समय - 3 घण्टा

संस्कृत

पूर्णांक... 100

निर्देश

आदर्शोत्तराणि

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
प्रश्न-1	
1 वस्तु निखप्रश्नानामुत्तराणि ।	
(1) - ख (2) ग (3) क	
(4) क (5) क	
प्रश्न-2	
शिवूतस्थानानां शक्ति यथा -	
(1) - दक्षिणोत्तरापरार्धराणि व्यावस्थायाम संज्ञायाम् ।	
(2) स्वोत्सर्गोत्सर्गव्याम्भिस्तु उ. व्याम्भ्यस्तु	
(3) तिष्ठस्यसि सिष्ठाथु मित्वस्मस्तु तातान् सु	
(4) थासाथामध्वम् इतिहो इतिहो ।	
(5) स्वसा तिस्रश्चतस्रश्च ननन्दा दुहितवथा ।	
(6) यातामातति सप्तते स्वस्त्राद्य उद्वहताः ॥	
(7) अप्ठन्त्स्वसृणत् नष्ट्वलष्ट धत्	
(8) होत् पोत् प्रश्नात्तुणाम् ।	
(9) - दध्वेसिदग् इतिगञ्चुपुजिकुञ्चयञ्च ।	
(10) - सृज मृज यज राज भ्राज च्छशां षः ।	
(11) - न्त श्रीगुण भूजे जिदीक्षितान् ।	
(12) - करोति पाणिनीयानां मध्य सिद्धान्त कोमुदीम् ॥	
प्रश्न-3	
कल्पा सत्यस्थांतरम् ।	
(1) सत्य (2) असत्य (3) सत्य	
(4) असत्य (5) सत्य (6) सत्य	
(7) सत्य (8) असत्य	
प्रश्न-4	
सत्यं युगं यथा -	
(1) समुद्र (2) वर्षवर्णयोः	
(3) पादो विक्षेपे (4) प्राणने	
(5) रक्षणे (6) शब्दे (7) शीघ्रतायाम्	
(8) प्रेरणे	

हस्ताक्षर

प्राश्निक कोड क्र.....

पृष्ठ क्र. -

प्रश्न पत्र/आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम - पूर्वमध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

विषय..... विषय कोड..... माध्यम.....

कुल प्रश्न.....

समय - 3 घण्टा

पूर्णांक.....

निर्देश

प्रश्न क्रमांक	निर्देश	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
प्रश्न - 10	शेषः दशमः प्रश्नस्य समाधानम् (1) देव पूज को शास्त्रणः = शाकपायिवादि समाख. (2) प्राप्तम उदकं यस्य = बहुश्रीहिः । (3) चित्रा गावो यस्य सः = ११ १७ (4) हरिश्च दूरश्च = दूरेः (5) शिवश्च केशवश्च = दूरेः	
प्रश्न - 11	प्रकृति प्रत्ययानिर्देशस्य समाधानम् । (1) दक्ष + इज + फक् + भाथर = (2) दक्षस्य आपत्यं पुमान् + इज = (3) पुत्र + अज्, पुत्रस्यापत्यं पुमान् = (4) शिवस्य आपत्यं पुमान् = शिव + अण् (5) पंचालनां दश विषाणां राज्ञः पंचाल + अज् = (6) रज्जुत् अण् = राज्ञः रज्जु + अण् = (7) वामदेवो दक्षस्य = वामदेव + इत्य = (8) बन्धा देवता अस्य = इन्द्र + अण् =	
प्रश्न - 12	सुन्धि विच्छेदस्य समाधानम् । (1) हरिश्च + शते = (2) शिवस्य + अर्थः = (3) देवास्य + इह = (4) अहन्त + अह = (5) मनस्य + स्थः = (6) पशस्य + दा = (7) एतन्मुखादि - एतद् + मुरादि = (8) वाक् + हरिः =	

ग्रह कला

हस्ताक्षर

प्राश्निक कोड क्रं.....

2

पृष्ठ क्र. - 2
प्रश्न पत्र/आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम - पूर्वमध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

विषय..... विषय कोड..... माध्यम.....
कुल प्रश्न.....

समय - 3 घण्टा

निर्देश

पूर्णांक.....

5

6

7

प्रश्न क्रमांक	निर्देश	पूर्णांक
प्रश्न-5	अतिलघुत्तरीय प्रश्नानां समाधानम् । (1) बीभूयते (2) पुत्रीयति । (3) स्नानीयम् (4) नन्दन् । (5) कुन्मका (6) द्वितीयं । (7) न्यतुथी (8) पंचमी ।	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
प्रश्न-6	लघुत्तरीय प्रश्नानां समाधानम् । (1) पंचधा (2) त्रायणोत्तरपक्षे प्रधानतत्पुरुषः । (3) वृत्त्यर्थोऽवबोधकं वाक्यं विश्रुतः । (4) द्वन्द्वसमासः (5) द्वन्द्वः समासः (6) तत्पुरुषः । (7) इवादि समासः (8) तत्पुरुषः ।	
प्रश्न-7	सूत्राणामर्थोदाहरणं यथा - (1) अजिभ्रव्यवहिला हलः संयोग संज्ञा स्युः । (2) सुबन्तं लिङ्गं न च पदसंज्ञं स्यात् । (3) इकः स्थाने मण्यस्योदचि साहित्यायां विषये । (4) प्रसङ्गे सति सप्तशतम् ओदेशः स्यात् । सुधैय उपास्य इति जात । (5) ङ्यः क्रमाद्यु अव, आय, आव इति स्थुरचि । (6) अतत्पुरुषेण संज्ञः स्यात् । (7) अवगां दोच पर प्रेव पर्यायै को गुण ओदेशः स्यात् । उपेक्षा गंगादुकम् । (8) तत्स्थाने प्रोड स रपरः सन्नेवभवते । हस्ताक्षर	

प्राश्निक कोड क्र.....

पृष्ठ क्र.-

प्रश्न पत्र/आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम - पूर्वमध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

3

विषय..... विषय कोड..... माध्यम.....

कुल प्रश्न.....

समय - 3 घण्टा

निर्देश

पूर्णांक.....

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
प्रश्न-8- स्त्रीप्रत्ययानां समाधानम्	
(1) सूर्य + डीष् (यलोपः) =	
(2) लवण + ठक + डीष् =	
(3) दक्ष + डीष् =	
(4) पङ् + उक् + डीष् =	
(5) ब्राह्मण + डीष् =	
(6) वेद + डीष् =	
(7) नृ + डीष् =	
(8) शू + डीष् + नस्व + टाप् =	
प्रश्न-9- प्रकृति प्रत्ययानां निर्देशस्य समाधानम् ।	
(1) गम् + लिट् + वेवसु = यु =	
(2) पच + शानच् + मान + डीष् =	
(3) इस् + ल्युट् + अन् + सु + डीष् =	
(4) उद् + ल्युट् + सु + डीष् =	
(5) शस् + ल्युट् + सु + डीष् =	
(6) पत् + ल्युट् + सु + डीष् =	
(7) रज्ज् + घञ् + सु = विसर्गः =	
(8) उप + धा + क्त + सु = विसर्गः =	
प्रश्न-10- इह समासस्य नामार्थस्य समाधानम् ।	
(1) इहोषु शौण्डः = लपुरुषः	
(2) पञ्चानां गवां समाहारः = द्विगु ।	
(3) नीलम् उत्पलम् = कमधायः ।	

हस्ताक्षर.....

प्राश्निक कोड क्र.....

4

पृष्ठ क्र.-
प्रश्न पत्र/आदर्श उत्तर

परीक्षा का नाम - पूर्वमध्यमा / उत्तरमध्यमा, खण्ड-प्रथम / द्वितीय

विषय..... विषय कोड..... माध्यम.....

कुल प्रश्न.....

समय - 3 घण्टा

निर्देश

पूर्णांक.....

प्रश्न क्रमांक	प्रश्न के लिए अधिकतम अंक
प्रश्न 10	
10 शेषः दृशमः प्रश्नस्य समाधानम्	
(1) देव प्रजो ज्ञास्यः = शक्रपाथिवादि समाख	
(2) प्राप्तम उदकं यस्य = बहुक्रीडि	
(3) चित्रा गावो यस्य साः = 1217	
(4) हरिश्च दूरश्च = इन्द्रः	
(5) शिवश्च केशवश्च = इन्द्रः	
प्रश्न 11 - म - सकृत् प्रत्ययौ निर्देशस्य समाधानम्	
(1) दक्ष + इज + फक् + भाथन् =	
(2) दक्षस्य आपत्यं पुमान् + इज =	
(3) पुत्र + अज, पुत्रस्यापत्यं पुमान् =	
(4) शिवस्य आपत्यं पुमान् = शिव + अण्	
(5) पंचालानां देश विषाणां राज्ञः पंचाल + अज् =	
(6) रज्ज् + अण् = रज्जः, रज्ज + अण् =	
(7) वामदेवो दृष्टवान् = वामदेव + इत् =	
(8) इन्द्रो देवता अस्य = इन्द्र + अण् =	
प्रश्न 12 - रि - सन्धिनिच्छेदस्य समाधानम्	
(1) हरिश्च + शत्रे = (2) शिवस्य + अच्यः =	
(3) देवास्य + इह = (4) अहन्त + अह =	
(5) मनस्य + स्थः = (6) प्रशस्य + च =	
(7) एतन्मुरारिः - एतद् + मुरारिः =	
(8) वाक् + हरिः =	

हस्ताक्षर.....

